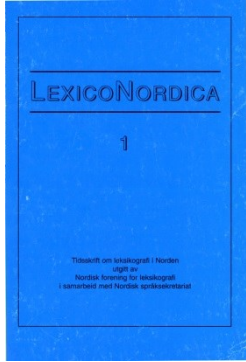

LexicoNordica

Forfatter:	David Mighetto	
Anmeldt værk:	<i>Norstedts svensk-spanska ordbok</i> . Stockholm: Norstedts 1993.	
Kilde:	LexicoNordica 1, 1994, s. 273-276	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive	

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

David Mighetto

Norstedts svensk-spanska ordbok. Stockholm: Norstedts 1993. Pris ca 352:-

Målet för redaktionen av Norstedts svensk-spanska ordbok, härefter N, har uppenbarligen varit att frambringa ett mellanstort tvåspråkigt lexikon som i första hand täcker det aktuella svenska allmänspråket men som inkluderar vardagliga ord och uttryck samt ett urval facktermer. Syftet med N är tydligen att hjälpa användaren att formulera sig grammatiskt och idiomatiskt rätt på spanska. Vid genomförandet av projektet har en rad svensk- och spansktalande medarbetare bistått redaktionen med råd och tips. I denna recension vill jag ge några generella kommentarer om ordboken, några jämförelser med andra relaterade verk och några förbättringsförslag.

N är en medelstor ordbok på 685 sidor i A5-format som anges innehålla 56.000 ord och fraser; en precisering av antalet uppslagsord skulle ge en ännu bättre uppfattning om ordbokens omfång. Så vitt jag kan se har ordboken få tryckfel. Exempel på tryckfel är följande:

<u>feltryck</u>	<u>skall vara</u>	<u>se under</u>	<u>sid.</u>
<i>alternativa</i>	<i>alternativa</i>	Översikt, 2:a kol.	XXXVIII
(f -a)	(-a f)	Översikt, 2:a kol.	XXXVIII
<i>o</i>	<i>ó</i>	uppslagsordet <i>á</i>	1
(f - <i>esa</i>)	(- <i>esa</i> f)	uppslagsordet <i>albansk</i>	6
<i>suéters</i>	<i>suéteres</i>	uppslagsordet <i>jumper</i>	252
<i>checa</i>	<i>Checa</i>	uppslagsordet <i>Tjeckien</i>	582
(f - <i>ana</i>)	(- <i>ana</i> f)	uppslagsordet <i>tysk</i>	605
<i>la</i>	<i>lo</i>	uppslagsordet <i>övrig</i>	685

Jämförd med sin närmaste föregångare, Svensk-spanskt lexikon 1961, härefter C, är N rikare på uppslagsord som återspeglar det moderna samhälle vi lever i (*bärbar, bärkasse, bärplansbåt, bäraket, bärsele, bästis, CD-spelare, ensamförälder, fritidshem, midjeväska, miljöaktivist, miljövänlig, platsa*) och de internationella relationer Sverige har med omvärlden (*EG; Europeiska Gemenskapen*). I N finns också många andra ord som inte var med i C (*flexibel, flyväst, förädlad, hatthylla, hurtbulle, knark, knarkare, kvalster, lira, manuell, mitella, mobbning, omvandla, rejäl, sammantaget, strul, tuff, tuffing, övergripande, översyn, m.m.*), medan andra enheter fortfarande saknas i både C oh N (*chiropraktor, bygga ut, byggsten, etablissemang, fax, faxa, hornlager, lirare, nödstopp, toxin, m.m.*). Å andra sidan har man utelämnat ord som ansetts mindre aktuella för N i dag än för C år 1961 (*esparto, espartogräs, esperantist, esperanto, esplanad, gask, jade, kanariefrö; ord som för övrigt tas upp i Svensk ordbok 1986, härefter SOB*).

N inkluderar inte ett antal ord av spanskt ursprung (ortografin anpassas delvis men de flesta enheter förblir citatord); det är klart att en del av dem faktiskt inte hör till allmänspråket (*paso doble*, f.b. (första belägg) 1986; *alcantara*, f.b. 1982; *garrottera*, f.b. 1976?; *canasta*, f.b. 1949; m.m.). Andra ord som inte ingår i listan har onekligen en mer allmän karaktär (*chilisås*, f.b. 1985?; *bongotrumma*, f.b. 1980?; *cha-cha*, f.b. 1950-talet; *bicykleta*, f.b. 1950-talet; *sombrero*, f.b. 1943; m.m.) och skulle därför kunna tänkas komma med i nästa utgåva av N.

N är en ordbok som ger spanska översättningar av svenska ord och uttryck. Som redaktionen skriver är översättningarna "tydligt uppdelade och [åtföljs dessutom] av riklig information". En översikt över uppställningen av artiklarna visar att det, förutom själva uppslagsordet och dess översättning till spanska, förekommer information om grammatik o.d. (ordklass, fraser, språkexempel med översättning, oöversatta språkexempel, konstruktionsuppgifter, diftongering, vokalskifte, böjningsuppgifter, femininform, verbfraser och partikelverb) samt etiketter och siffror (gällande ämnesområde, preciseringar, regionala varianter, stilnivå, uppslagsordens indelning i ordklasser, delbetydelser och homografer). Det förekommer således inga definitioner av översättningarna. Artiklarna saknar syntaktiska exempel som kunde visa hur de till spanska översatta orden konstrueras i sats eller delar därav. Det skulle naturligtvis vara anpassade exempel men på basis av autentiska språkprov tagna t.ex. från maskinläsbara spanska korpusar som finns att tillgå.

N:s uppställning av uppslagsorden är inte baserad på lemma-lexemmodellen, en modell som lanserades i Nusvensk frekvensordbok 1970–1980 (härefter (NFO1–4) och där "lemmana baseras på formella egenskaper /.../ Principen möjliggör en större fasthet och konsekvens än den i andra ordböcker tillämpade historiska (etymologiska) principen" (Svensk ordbok 1986: XII). Ibland kan uppställningen i N sammanfalla med lemma-lexemmodellen (se t.ex. **1** *tjänare* s --> 'sirviente' och **2** *tjänare* interj --> '¡hola!'; **1** *topp* interj --> '¡de acuerdo!' och **2** *topp* s --> 'cima'). Det vanliga är i stället att i N anges flera lemman inne i en och samma artikel med tillhörande presentation av en aktuell ordklassindelning (t.ex. under uppslagsordet *binda* ges "**I** s 'faja', 'venda'. **II** vb tr 'atar', 'amarrar'; ~ *sig* 'comprometerse'", dvs. både s och vb i en och samma artikel). En jämförelse med SOB, vars uppställning är gjord efter lemma-lexemmodellen, visar att i SOB *binda* ges i två skilda lemman (och följaktligen i två artiklar): ett för verbet *binda* (med 3 lexem uppradade efter varandra: 'fästa med lindning'; 'fästa samman'; 'hålla samman'), och ett för substantivet *binda* som ('mjuk remsa'). Följande beskrivningar av enheten *vad* kan ytterligare belysa skillnaderna mellan uppställningsmodellerna i N respektive SOB:

<i>vad</i> i N:	<u>lemma</u>	<u>ordklassindel.</u>	<u>antal lexem:</u>	<u>lexemens betydelse</u>
1 <i>vad</i>		pron.	2	interr., rel.
2 <i>vad</i>		s [f. la ~, -s]	1	muskulatur --> 'pantorrilla'
3 <i>vad</i>		s [f. la ~, -s]	1	vadhållning --> 'apuesta'
4 <i>vad</i>		s [m. el ~, -s]	1	vadställe --> 'vado'

<i>vad</i> i SOB:	<u>lemma</u>	<u>ordklassindel.</u>	<u>antal lexem:</u>	<u>lexemens betydelse</u>
1 <i>vad</i>		pron.	2	frågeord; det som
2 <i>vad</i>		adv.	1	i vilken grad
3 <i>vad</i>		subst. -et	3	grunt ställe i vattnet; överklagande; överenskommelse (att satsa viss penningssumma)
4 <i>vad</i>		subst. -en -er	1	bakre muskulatur på underbenet
5 <i>vad</i>		subst. -en -ar	1	ett rörligt fiskeredskap

Bland uppslagsorden som N listar kan man hitta många geografiska namn (*Dalarna* --> 'Dalecarlia', *Skåne* --> 'Escania'); bland dessa finns emellertid namn av en sådan art (*Argentina* --> 'Argentina', *Madrid* --> 'Madrid', *Mallorca* --> 'Mallorca', m. m.) att de kanske i kommande uppdateringar kunde lämna plats åt ytterligare intressanta ord från allmänspråket. För övrigt tycks en lista med geografiska namn (och nationalitetsadjektiv?) kunna få sin naturliga plats i slutet av den egentliga ordlistan (en liknande avdelning skulle med fördel kunna inrättas för t.ex. de i N listade initialorden).

I N finns många vanliga initialord upptagna som uppslagsord (*ADB* --> 'procesamiento de datos'; *EG* --> 'la C.[E.]E. (la Comunidad [Económica] Europea)', *NATO* --> 'la OTAN'), men det saknas vissa andra som också hör till allmänspråket (*DNA*, *SAS*, *EU*). Vidare innehåller ordlistan ofta använda förkortningar (*ca*, *bl.a.*, *dvs.*, *etc.*, *f.d.*, *jfr*, *m.fl.*, *m.m.*, *obs.*, *o.s.a.*, *p.g.a.*, *t.ex.*); en utökning med några enheter till såsom *ev.*, *i st. f.*, *o.d.* och *s.k.* skulle säkert uppskattas av läsarna.

Det anges många spanska regionalismer som t.ex. amer. (amerikansk spanska) 'cesantía' (se under *arbetslöshet*) eller riopl. (i Argentina och Uruguay) 'palta' (se under *avokado* --> 'aguacate', riopl. 'palta'; obs att 'palta' finns inte med i C). Å andra sidan har regionalismer som t.ex. riopl. 'changador' (listade under *bärare* i C) inte tagits med i N under *bärare* (--> 'portador', 'mozo'), och 'chapa' eller 'patente' (se under *bilnummer* --> 'matrícula'), trots att de är vardagliga ord som används av uppåt 40–50 miljoner spanstalande. Det tycks alltså finnas för få regionalismer från Spanskamerika.

I N listas typiska svenska ord som underlättar den kulturella förståelsen mellan svensk- och spanstalande (*påskris* --> 'ramitas adornadas con plumas que se usan en Semana Santa'; *påskkärring* --> 'niña vestida de bruja'; *smörgåsbord* --> 'bufé'; *gravlax* --> 'salmón marinado'; *surströmming* --> 'arenque del Báltico fermentado'; *valborgsmässoafton* --> 'noche de Walpurgis', 'víspera del primero de mayo').

Vissa enheter listade i N, som t.ex. *skatteböroda* (--> 'carga (gravamen) fiscal'), *streckkod* (--> 'código de barras') och *studiebesök* (--> 'visita de estudios'), finns inte med i SOB vilket pekar på att N trots sitt relativt lilla omfång är en väl uppdaterad ordbok.

Viss kritik kan man däremot rikta mot att det finns uppslagsord som inte åtföljs av en översättning utan deras betydelse anges med hjälp av uttryck; så är fallet med t.ex. *villospår* (*s föra på* ~ --> 'despistar'; *vara på* ~ --> 'estar despistado') där det fattas en översättning till *villospår* som kunde vara 'pista falsa'; enheter som t.ex. *bästis*, *jour* eller *jota* kan tjäna som andra exempel på denna brist i ordboken.

Norstedts svensk-spanska ordbok avser att fylla behovet av en modern ordbok för samtliga stadier av spanskundervisning i Sverige. Den fyller ett stort tomrum eftersom det var 1961 som det senaste lexikonet av betydelse på detta område kom ut (Svensk-spanskt lexikon 1961). Det bör avslutningsvis sägas att det förefaller ligga ett stort och mycket omfattande lagarbete bakom ordboken, vilket har lett till den värdefulla slutprodukt som just anmälts. Som brukare av ordboken kan man nu förvänta sig att redaktionen överväger möjligheten att i en icke avlägsen framtid ge ut Norstedts svensk-spanska ordbok på CD-ROM (standardformat), alternativt att den görs tillgänglig i maskinläsbar form för forskarsamhället i Norden.

Litteraturlista:

- N = *Norstedts svensk-spanska ordbok*. Stockholm: Norstedts 1993.
 C = Börje Cederholm/Nils Sund: *Svensk-spanskt lexikon*. Stockholm: Natur och kultur 1961.
 SOB = *Svensk ordbok*. Utarbetad vid Språkdata, Göteborgs universitet. Stockholm: Esselte Studium 1986.
 NFO = Sture Allén et al.: *Nusvensk frekvensordbok* 1–4. Stockholm: Almqvist & Wiksell 1970–80.